

మొదటి కుసుమము

ఆంధ్రావతరణము

అదర్శ సాహిత్యమాలి
హైదరాబాదు

మొదటి ముద్రణ
రెండు వేల ప్రతులు
నవంబరు 1, 1956.

వెల :
రూపాయి

ముద్రణ :
సాధనా ప్రింటర్,
హైదరాబాదు.

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :
స్వతంత్ర బుక్ షెల్లర్స్ అండ్ ప్లేషనర్స్
సుల్తాన్ బజారు (క్లాక్ టవర్ దగ్గర)
హైదరాబాదు-1.

నమస్సు

మేము విరచించు సాహిత్యమాలలో నిది తొలి పూపు. మహాంధ్ర జననికి "మంత్రపుష్పం"గా సమర్పించుకొంటున్నాము.

కొందరిని సోటిమాటలతో, మరి కొందరిని మూడు కానుక కాళ్ళ ద్వారా అర్థించినంత మాత్రాన మా యెడగల అవ్యాజ వాత్సల్యంతో తమ తమ కావ్యకళా ఖండాలను అందజేసిన కవి పుంగవులకు ఋణపడినాము.

బృహదాంధ్రావతరణ శుభ ముహూర్తమున ఇట్టి కావ్య సంచయమును వెలువరించ మమ్ముల నన్నివిధాలా ప్రోత్సహించిన తెలంగాణా రచయితల సంఘ కార్యకర్తలకు నమస్సులు.

జనగామ యువక సంఘంవారు, ఇంకా ఎందరో మిత్రులు, ఆభిమానులు ఈ గ్రంథ ముద్రణకు ద్రవ్య సహాయంచేసారు. వారికి మా ధన్యవాదాలు.

ముద్దయిన ముఖ చిత్రాన్ని గీసియిచ్చిన శ్రీ కె. వేంబు, ఆర్టిస్టు (విజయవాడ) గారికి, ఎంతో శ్రమపడి పుస్తకాన్ని అందంగా సమయానికి అచ్చుజేసి యిచ్చిన సాధనా ప్రింటరి వారికిని మా నమస్కృతులు.

ఉత్తమ గ్రంథాలను ప్రచురించడం ద్వారా సాహిత్య సేవ చేయడమే మా ఆశయమని ఒక్క మాటలో చెప్పతూ ఆంధ్ర ఆశీస్సులు, సోదరుల సహకారము కోరుతున్నాము.

2-2-1121
నల్లకుండు
హైదరాబాదు-13. }

గౌ. కార్యదర్శి,
ఆదర్శ సాహిత్యమాల

ఆంధ్ర ప్రశస్తి	1	శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణా చార్యులు
శ్రీ పర్వము	7	,, ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్యులు
ఐక్యతలింగము	10	,, వానమామలై వరదాచార్యులు
మహాప్రభాతము	13	,, దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు
సంస్కారధార	17	,, సి. నారాయణరెడ్డి
ఉదయరేఖలు	22	,, కేశవమంతుల నరసింహశాస్త్రి
మహాంధ్రావతరణము	26	,, పల్లాదుర్గయ్య
విశాలాంధ్ర	31	,, దివాకర్ల వెంకటావధాని
అద్వైతగీతి	34	,, ఉత్పల సత్యనారాయణాచార్యులు
తెలుగుతల్లికి కలువదండ	37	,, కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రి
సర్వాయి పాపన్న	40	,, సుప్రసన్నా చార్యులు
మోదోద్ధతి	45	,, సంపత్కుమారాచార్యులు
మాతల్లి	48	,, అనుముల కృష్ణమూర్తి
తెనుగు మినుకులు	51	,, గర్రెపల్లి సత్యనారాయణరాజు
ఆంధ్ర	53	,, తిరుమల శేషాచార్యులు
ఆంధ్రావతరణము	57	,, గుడిమెళ్ళ రామానుజాచార్యులు
మహోదయము	60	,, ఉరుపుటూరి రాఘవాచార్యులు
కేలుమోడ్పు	62	శ్రీమతి వం. జయలక్ష్మి

అంధ్రావతరణము

అంధప్రశస్తి

గానపతి బీసటే చదివె
గాథలు ద్రవ్వెడునాడు, కమ్ర వి
న్యాసము సల్పి శిల్పియులి
యంచుల నోంకృతి బల్కి సత్తపో
వ్యాసుడు సన్నపార్యునకు
బంపమ వేదముగా భవించు వా
చా సముదాత్త మాండ్రుల ప్ర
శస్తికి కైగవ బోయిలింబెదఁ.

పు ట్ట ప ర్తి

కన్నడపుం జనందుఁ దెలు
 కార్పు మహాకపి 'పంపక' న్న-మా
 యన్న యమండసి రసిక
 హలుఁడు గూర్చిన సూక్తి చాటిపోఁ
 జిన్నెలు వన్నెలుగ గలుగు
 జిన్నరితైతలు తెన్నవంశపుం
 గన్నెల భావస్పష్టులట !
 గావలెనా ! మరి వేరుభాగ్యముల్.

వింఛ్యాద్రివనులలో వికసించు చెనుగు క
 త్తుల పాలుగల తళత్తళలు దలచి
 మల్లెపూవుల తావు లొల్లఁబోవని కొండ
 వీటి నాట్యమ్ముల నీటువలచి
 తుంగభద్రా సముత్తంగ వీచి కావ్య
 గంభీర ఘమ ఘమల్ కలలఁగెదికి
 పీఠబెప్పులిరొతు పెట్టిన పాలికేక
 రాజించు తందాన తానలు విని

ఊణములో దివి భువి నొక్కగాటఁగట్టు
 తిమ్మరుసు మంత్ర శేముపీ దీప్తి దఱచి
 యాంధ్రుఁడై బుట్టినట్టి పుణ్యంపుబంటు
 లెంచి నాలోన నేనె గర్వింపికొందు.

ఆంధ్ర ప్రశస్తి

అశ్వేయఁడు పత్నమైన తావులు గల్గె
 సంత్రొత్తని 'తరుత్తుకాయ' పొందు
 నెదురుసూడఁడు భక్తిహేవాకమగు 'పెరుం
 దిరువడి' సేయు 'పాశురపు' రవళి
 శివసార్పి మెచ్చుండు సురముమల్ 'శేవడి
 గళ'కుఁ బాడెడి 'విరుక్కాప్ప' సేవ
 యాడరింపండు గోదాదేవి వన సిగఁ
 బెట్టి చుట్టిన మల్లెపిరుల బాళ

నాయకి భావమూని శ్రేత్రయ్య బలికి
 నట్టి సదములలో బాళివట్టి మదికి
 పొగడపుఁ బాదముల సతు ల్పొలసెయున్న
 పంచినరదుండు రసికశేఖరుఁడు నేఁడు.

వి పద్మమున జుళుకించెనే ! మధుపు ! 'పె
 న్నాదేవి' తిక్కన స్వాదుకవిత
 మే వేళల ననుగ్రహించెనే ! భద్రాద్రి
 రామయ్య పాతన్న రసిక భక్తి
 యే పూన్కితో నాకళించెనే ! శ్రీనాథ
 కవిరాజు కర్ణాట కమ్రఫణితి
 మే విక్రమమ్ము బ్రేరేచెనే ! గృష్ణరా
 యని వీర వైష్ణవంబును మథింప

పు ట్ట ప ర్తి

భద్రగజధీరగతి తామ్రపద్మసుండి
 భక్తిరసజీవనము చంద్రభాగవరకు
 ఆ త్రిలింగేశ్వరుల దయ యవఘళించి
 'యాంధ్ర' యన మెత్తబడనట్టి యాత్మలేదు.

అల నారాయణకీర్థనాదంహరి
 వ్యాసంగియై బొల్లి నా
 తెలుగు స్నేలల గుమ్మడాకెనట ! ధిం
 ధిమ్మంఘ గాళిఫజా
 వకపై నాడినవానికన్న మెఱుంగై
 పంచాక్షరీమూర్తి నె
 శ్చలుడై శంఖుడు 'లేసు లేస'న ప్రశం
 సా ధక్క మ్రోగింపగన్.

కదనముఖంబునన్ బిరికి
 కండలు గాననివారు ధీరతా
 స్పృహలగు భర్తలద్దవిడి
 శాత్రులకా దెగజీల్చి వచ్చినన్
 పదును బొలంకు వారి కర
 వాలపు నెత్తుకై గుంకుమాంకముల్
 వదనములందు దిద్దుకొను
 పత్నులకెల్ల నమస్కరించెడకా.

అంధ్రప్రశస్తి

కలలన బోలిన గాథలై మణగె ద్రా
 ఖరామ సీమంతినీ
 కలపుంస్కొకిలకంత కోమల కుహూ
 కారంబు లీనాడు నా
 తెలుగున్నేతలు విక్రమించిరట ! సం
 దీపించునా ! ప్రాక్తనో
 జ్జ్వల పుష్పంబులు నిండునిండు గవితా
 వానంత మాధుర్యములో.

మొన్నట బుట్టిరి దృష్ట జ
 గన్నాథులు పల్కు పొలతి గాదిలిసుతులై
 నిన్నట త్యాగయ్యలు మన
 పున్నెమ్ములు నేడు లేకపోవునటేమీ ?

బంగారు పంటలిమ్మని కృ
 పా పరతంత్రకు వృద్ధగౌతమీ
 గంగకు మ్రొక్కి తెన్న నయ
 గారమె శీతలవారి ధారగా
 బొంగెడు తుంగభద్ర మది
 బుట్టి యొహూరపువెల్లి, గృష్టవే
 జీం గమనించి యాంధ్రుల క
 నిందిత జాగృతినాన జేసెదన్.

పు ట్ట ప ర్తి

వేదాద్రి సరసింహ విషుల వక్షస్స్పృత
 కమనీయ కల్వార గంధలహరి
 యేడుకొండలవాయ డేహుట కాపూట
 భోగింను పచ్చకప్పురపుతంపు
 భ్రమరాంబికా సమర్పా కుంకుమోన్మిత్ర
 పుష్పచంద్రకి తమ్ముబొలుచు చెలుపు
 శ్రీ కాళహస్తీశ శివతాతి రూపరే
 భాస్విద్ధ వైగనిగ్యములముంపు

కవితగా, గానముగ, జిత్రకళగ, నాట్య
 కళయుగా, బ్రతియింట, సాక్షాత్కరించి
 అంధ్రరాష్ట్రంబు మన భాష నలవరించి
 యెదుగుగావుత సంతతాభ్యుదయ మహిమ.

ఆంధ్ర ప్ర శ స్తి

శ్రీ పర్వము

తెలుగు పున్నెము పున్నెమి తెలుగునేడు!
తెలుగు బిడ్డల వంపకాల్ తొలగె నేడు!!
తెలుగు చలివేంద్రమునఁ బోయి తీర్థములకు
నితరు లాసించు సమయమే యేగుదెంచె.

ఓరి పొరుగిండ్ల బిడ్డలు! ఒక్కరీతి
కాలమెన్నఁ డుండదటంచు మేలుకనుఁడు!
అప్రకాశంబుగా నుండియే ప్రకాశ
సంతతిగ మాదు రాజ్యంబు చక్కఁబడియె.

ఎ క్కి రా ల

ముదిసిన యోష ఫీతరులు

బూరుగులంచును గొట్టసేక నె

మ్మపిగ్గ గుమారరత్నముల

మానస పీఠులు జ్ఞాన చంద్రికా

స్పదముగ్గ బెడ్డవారల యు

హయము సాయముపొంది పొందికె

హృదయములొప్పు నాశిషము

నిమ్ము విశేషమునాంధ్ర భారతీ!

కసుపుల్ జీవధనంబు మానమును దా

మర్పించుకొన్నట్టి యా

నిసుగుల్ వామనులయ్యు ముజ్జగముల

న్నిందారగా వెన్నెలల్

వినరన్ కొందరు భేదభావముల గు

ప్పింపక యశః కౌముదుల్

మసిపూయం దలపోయ మండలమునన్

మవైపు విజృంభించెడిక.

శ్రీ ప ర్వ ము

ముగ్గు నిప్పులురాల ఫమన్న వసుద్రై
 చవర సంభానాట్ట మావరింప
 చటుల పంప్తైకోక చంద్రరేఖను దెన్గు
 భవియైత్ర హర్యక్ష భూద్రహాణి
 భద్రపీఠికపైన భద్రాద్రి రామయ్య
 తెనుగు సీతనుక్కోచి తెచ్చినింప
 విజయవాటిదుర్గ విజయోత్స పమ్ములో
 జటుల సింహమురేగి సకల విద్రువ
 విడుకొండలరేడె యిలవేల్పు తానెచు
 పాయకుండెదనని బాస నెసంగె

గోరిముక్కోటి దేవతల్ కొలువు దీర్చి
 దివ్యమందార దృష్టి చిందించు కొండ్రు
 కార్ముకాల్లిష్ట లగ్న దృక్కాంతులందు
 నాంధ్ర గురుశక్తి శుభవాక్కు లందజేయ.

ఎక్కిరాల

ఐ క్య త్రి లింగ ము

కాశేశ్వరస్థమును శ్రీ
తైలస్థిత లింగమెందు శ్రీ దామారా
మాలయ విలసితలింగము
త్రైలింగత దనరె భారతక్షేత్రవయిన్.

ఈ త్రిలింగ సీమాంత ర్మహితలమ్ము
జనవినుతమై త్రిలింగదేశముగ వెలసె
ఈ త్రిలింగమ్మె తెలుగయ్యె ఈ దినమ్ము
తెలుగునాట ముక్కోటి దివ్యెలు వెలింగె.

వా స మా మ లై

అత్మంబి నెనంగి 'అమరజీవి' యొకండు
 తెలుగువాడు నాడె తెచ్చిపెట్టె
 అయిన నాంధ్రజనని యానందమునకింక
 కోపిసుకులు లేని కొరత మిగిలె.

రాయ లొక్కవంక రాజ రాజొకవంక
 కెగలించుకొనిరి కన్నతల్లి
 నా ప్రతాపదుద్రు డరుదెంచలేదని
 చిన్నబోయె తెలుగువన్నెలాడి.

అదొ నవంబరు ఒకట నవాంబరమ్ము
 చాల్చి అంధ్రావసీమాత తక్కినట్టి
 కోటికొమరుల నెడిజేర్చు కొంగుజాపి
 భాగ్యనగరికి ఏచ్చెసె భాగ్యమనుచు.

శ్రీ వేంకటేశుండు సింహాద్రివాసుండు
 భద్రాద్రివతి తెల్లప్రభువులైరి
 కాళేశ్వరాధ్య ద్రాక్షరామ శ్రీశైల
 లింగమ్ము లొకనాట లీనమయ్యె
 రాయలు రుద్రమ్ము రాజరాజనరేంద్రు
 డీ ముగ్గురొక కోట నేలుకొనిరి
 తుంగభద్రా కృష్ణ గంగ గోదావరి
 మూడేరు లొకతోట మురువుసూపె

విశ్వక్రిలింగము

అనిగో ఆంధ్ర ప్రదేశ్ త్రాకిందైతల్లి నీమ
 ఘనుల ముక్కోటి బిడ్డల గన్నతల్లి
 పండు ముత్తెద విద్యల పాడియావు
 అఖిల భారతీయులపాలి అన్నపూర్ణ.

ప్రావృదేశాంధ్ర శ్రీ మహాభారతమ్ము
 భవ్య శైలగాణ శ్రీ మహా భాగవతము
 మహిత రాయలసీమ రామాయణమ్ము
 మన త్రివేణీసమాగ మాకారమూనె.

రలసయున్న సోపరులు వేరుబడుదురు
 వేరువిడిచి వీరు జేరిరొకట
 ఆంధ్రజాతిలోన నైకమత్యంబుల్ల
 యనెడిమాట కల్లయ్యెయ్యె నేడు.

అలఘు ప్రేమలనెద నెద
 యలముకొనగ మూడుకోట్ల యాంధ్రు లొకటియై
 నిలిచిరి పాములు పాములు
 కలహించిన విషము లుండగలవే యెందున్.

కన్నతల్లి ! ఆంధ్రులపాలి కల్పవల్లి
 దాత్రి ! ఆంధ్రప్రదేశమాతా నమోస్తు
 అంబ ! ఆజయవై అమరవై ఆత్మసుతులు
 గొలువ నాచంద్రతారాద్గ మలరవమ్ము.

నా న మా మ లై

మ హా ప్ర భా త ము

✓ ఎన్ని నాళ్ళ స్వప్నమిది సత్యమైనది
ఎన్ని నోళ్ళ పిలుపుకిది జవాబు
నాల్గుకోట్ల ఏకచ నాళికములు గల
అంద్ర సరసికిది మహా ప్రభాతము

దా శ ర థి

రక్తకాంచన తరువ్రతతి శారదవేళ
 పూవులతో పొంగి పోయినట్లు
 శశికాంత పాషాణచయము వెన్నెలలలో
 కరగి నీరై కాల్య గట్టినట్లు
 వంద్రబాహుద్వయీ సాంద్రోపగూహమ్ము
 కల్హారమునకు పుల్కరిడినట్లు
 రాజహంసీ గరుడ్రచిత బాల తరంగ
 రంగవల్లి సరోజలమ్ములట్లు

తరతరమ్ముల చీకటి బరువులుడిగి
 వానమబ్బుల కర్దమ పథము కడిగి
 నాల్గు చెరగు లొక్కటియైన నాల్గుకోట్ల
 తెలుగు లోకాన వైతన్య మలమికొనియె.

అగరు సువాసనా ఘుమ ఘు
 మాయిత కేశభరమ్ముతోడ, సం
 పెగ పువ్వవంటి ముక్కున సు
 మించిన అందముతోడ, వానకార్
 మొగిళుల గొంగళి ముసుగు
 పోయిన పూర్ణ శశాంక చిత్రకం
 బగుపడ మోమునన్ మధుర
 హాసమునన్ తెలుగమ్మ వచ్చెడిన్.

మ హా ప్ర భా త ము

ఒకవైపు కృష్ణవేణిక ఉబ్బి తబ్బిబ్బు

రై సాగి తెల్లంట సేసపెట్ట

ఒకక్రేవ గోదావరికి హర్షలహరికా

నాట్యంబు ప్రన్నందనంబు కూర్చు

ఒకప్రక్క తుంగభద్రకు చాయ వెన్నెల

కెరటాలు తెలుగు సంబరము చేర్చు

ఒకదారి మంజీర చకపిక నడలతో

తెల్లుతల్లికి తరితీపుసేయ

సుజలయై తెల్లుతల్లి సంశోభిలంగ

సుఫలయై తెల్లుధాత్రి విస్ఫూర్తిజెంద

బివరు పురినుండి వంగాల్లి వేలదాక

వికమైపోయె తెలుగు వారిల్లునేడు.

నా జీవితమున సత్యము

కాజాలదటంచు తలచి కడుదుఃఖముతో

బేజారైతి; మహాంధ్ర

శ్రీజాగే లేకవచ్చి చిందులు ద్రొక్కెన్.

దా శ ర థి

ఇక వికోన్నులులై మహాంధ్ర ధరణీ
 హృష్టాంతరం గోఙ్జ్వల
 ప్రకటోదార జనమ్ములార! కవితా
 పాఠమ్ము గావింపు, డాం
 ధ్రికి పూజాదీకముల్ బొనర్చుడు, చిర
 హ్రీభారమున్ దుల్చి నిం
 గికి తాకన్ తలలెత్తు డాంధ్రధరణీ
 కీర్తుల్ ప్రభాసింపగన్.

పాల బాటపైన బడిపోవు చుక్కల
 బాలులట్లు తెలుగు వారలెల్ల
 బ్రతుకులందు పూల బాటలు పరపించి
 నేటినుండి నడడు నేర్వవలయు.

మనసు మల్లె పొదల వెనకనుండి హసించు
 కనికరంపు చంద్ర కాంతితోడ
 బ్రతుకు టంధకార వధముల మల్లెలు
 మొల్ల విరులు విరియ జల్లవలయు.

వానతెరలు తొలచి వచ్చినట్టి మహాంధ్ర
 దేవతా కరస్థ దివ్య పాత్ర
 తణికి అమృతధార దోసిటం బడినది
 త్రావుడాంధ్ర పుత్రులార! మీరు.

మ హా ప్ర భా త ము

సంస్కారధార

సుప్తా త్మనిలోన బాల
సూర్యుడు మేల్కొన్న యపుడు
మూర్ఛితునికి మరల ప్రాణ
ములు దానము చేసినపుడు
చివుళ్ళెత్తు ఒక మహాను
భవము, ఒక రసాత్తరవము
రవినగు నా లోన నేడు
కనిపించెను, వినిపించెను,
ఈ యనుభూతికి గీతికి
వినాడో ఎడారి యైన
ఎడద ఒకమ్మడిగ పాల

నారాయణరెడ్డి

కడలియై కరళ్లు ద్రొక్కె
 ఎన్ని యుగములు మారిన
 పున్నెపుటను భావమ్మిది
 ఎన్ని జన్మములు మ్రోగిన
 హేలామయ రావమ్మిది
 దోరగిలిన మన్నానస
 దుగ్ధసాగ రోర్ములలో
 గొంతులు సవరించుకొనె త్రి
 కోటి కచ్చపులు మహాతులు
 కృష్ణవేణి తనచిర సం
 కీర్ణవేణి కేలబూని
 అల్లుకొనుచు నన్ను గాంచి
 అగిపోయె పులకరించి.
 గోదావరి తన పురాని
 గూఢ గాథలను స్మరించి
 తనలో తా నవ్వకొనుచు
 ననుగని లజ్జిత మయ్యెను.
 మంజీర నిజామల వద
 గుంజ న్మంజీరావళి
 జీరాడగ వచ్చి నన్ను
 జేరి మోము వాల్చుకొనెను.

సంస్కారధార

ధునీ విలాసిని మణి
 గణము నా సమక్షమున
 నిలువగ అవర ప్రయాగ
 మొలిచి నట్టు లనిపించెను.
 అంతట నాలోని సాగ
 రాత్మ పొంగు లెత్తి యెత్తి
 నదీ త్రయమును గుండెల
 కదుము కొనెను గాటముగ.
 ఈ యపూర్వ ఘటన తోడ
 ఎగిసి ఎగిసి నా ఊహలు
 మిన్నందెను నేనైతి స
 మీచిన మహాదైఖిక
 ప్రాచీనాంధ్ర ప్రతాకగ.
 కవి వత్సలుడైన హలు
 గాథాసప్త శతి నైతి
 శాతకర్ణి భూతలేంద్ర
 సమక్షములో జరిగిన
 అగ్నాధి యాది మహా
 యజ్ఞ హవిశ్శ్రేణి నైతి.
 అజంతా గుహ సరస్సు
 నందు పద్మపాణి నైతి.

నా రా య న రె డ్డి

అమరావతిలో గంభ
 ర్వాంగనలకు వీణనైతి.
 వల్లె వట్టులందు మరుగు
 వడిన తెల్లు సరస్వతిని
 రాచగడ్డెపై నిల్పిన
 రాజరాజ మూర్తినైతి.
 తెల్లులకొక దివ్య సంస్కృ
 తిని భిక్షుగ నందించిన
 సనాతనుడు నన్నయ్య ప్ర
 సన్నకథా గీతి నైతి.
 హరిహరులను ముద్దజేసి
 అయువులను బోసి జగతి
 ప్రతిష్ఠించినట్టి కవి
 బ్రహ్మ కావ్యరీతి నైతి.
 ఐతి నంత రుద్రమ్మ క
 రాంచల చంచత్ కృపాణ
 చకితద్యుతిగా; కాప
 య్య కృతోద్ధత హుంకృతిగా.
 అంతనైతి రెడ్డి రాట్న
 మర్పిత కనకాంబరాభ్య
 లంకృతుడగు శ్రీ నాథుని
 ప్రౌఢ పద్య యుంకృతిగా.

సంస్కారధార

పోతన్న సుధాఖండ
 స్పృత భాగవత కృతిగా.
 కత్తి గంటముల నక్కట
 గానడిపిన కృష్ణదేవ
 రాయ 'భువనవిజయ' భవన
 రాజధోపుర మైతిని.
 మధురలోన తంజాపురి
 వదనములో నర్తింవిన
 పలుకు వెలది పైడి అంది
 యల క్రేంకారమ్ము నైతి.
 అర్వాచి నాంధ్ర జగత్
 సర్వతో ముఖ ప్రతిభా
 నిర్వచనము సేయు కపి
 జ్ఞికరవచో మురురమై తి.
 నవాంధ్రా వతరణావస
 ర విభాతచ్ఛవి నైతిని
 ఐతి సుమా ! నేనే 'నా
 గార్జున సాగర' మైతిని.

నా రాయణ రెడ్డి

ఉ ద య గే ఖ లు

భవ్యకారద కార్తిక ప్రతిపదిందు
రేఖ తనభాగ్య నగర కీర్తికి వశాక,
మూడురేకుల విరిసిన మొగిలిపూవు
తనదు కై శ్యమ్మ వాసింపఁ దగినతావు,
వరుస ముక్కుటి ప్రభల జాతరలుసేయు
తెలుగు వారలు తనకు భక్తులును సుతులు
గాగ తామర తంపమో కలిమికోడ
తేజరిల్లుత అంధ్రప్రదేశ్ లక్ష్మి.

కే శ వ ప ం తు ల

పూవులో వెట్టి దిశావధూ శిరములకా;
 ముద్దాడి జాబిల్లి; దృ
 గ్భావంబులో పవరించి శేషునికడన్;
 బాంధవ్యములో సెప్పి వా
 గ్గే వీసన్నిధి; ముద్దుముచ్చటలచే
 దివ్యావగం దేల్చి; స
 త్రాపింజంబు వెలార్చుగాక యిక
 నాంధ్ర శ్రీ యశోమాతకల్.

తనగద్దె శేషుని ఫణి సహస్రంబయి
 ముదురు రత్నాలతో ముద్దుగులుక
 తన కిరీటము మేరుధరజీధరాగ్రమై
 పసిడి కాంతుల దిశా పంక్తిఁబూయ
 తనదు హారాళి కేదారవత్తట నదీ
 గ్రామమై పచ్చల రంగులీన
 తన దుకూలముమేటి తరగల సంద్రమై
 కుచ్చెల్ల మదతల మెచ్చుఁగూర్చు

దీప్త పరిపాలనంబెల్ల దీపులందు
 బహుమతికి పాత్రముగ మించు భరతమాత
 గన్న రాష్ట్రాత్మ జలలోన మిన్నయగుచు
 తేజరిలుగాత అఖిలాంధ్ర దేశలక్ష్మి.

ఉ ద య రే ఖ లు

మ్రోగుగావుత ఇంక మొనస నీ పొండితీ

డిండిమంబుల దిబ్బండలముల

పారుగావుత ఇంక భవదీయ కవితాస్ర

వంతి భండాంతర ప్రాంతములను

ఓరయుగావుత ఇంక ఉజ్జ్వల తాపక

శేముషీమణి విపశ్చిన్నికషము

మెలగుగావుత ఇంక లలిత యుష్మద్యశో

రమయింట నంట భారత ధరిత్రి

జగము పురికింప కవిమేను జలదరింప

మధురతర తాప తానర్థ మంజు వచన

రచన లికనెల్ల దీవుల బ్రచుర దీప్తి

నందివెలసెను గాత; మా అంధ్రమాత !

తడిసిన కనుల నద్దగనిమ్ము మనసార

తల్లి ! నీపాద పద్మద్వయాన

అదిరెడు గుండెల హత్తుకో నీవమ్మ !

భ్రాతృవక్షుః పిత భాగములను

చెనటి మాటలువిన్న చెవులఁ జేర్చగనిమ్ము

ధన్వాతి ధన్య ! స్వాతంత్ర్యగీతి

వడకు చేతుల గంట వాయింపఁ గానిమ్ము

తల్లి ! నీపూజా విధానమునకు

కే శ వ ప ం తు ల

పుర్వర భయాతరే దేమాయమాన
 దేహము ప్రదక్షిణముచేసి తేరనిమ్ము
 సర్వవైక్లవ్య భావంబు సమసిపోప
 మూడుకంఠాలు నేకమై పాడనిమ్ము.

చుక్కలు చంద్రునిన్ గులికి
 మాచెడుదాక సరోజ బాంధవుం
 డక్కరమీరఁ బద్మిని న
 హస్ర కరమ్ముల కౌగిలింపఁటన్
 జొక్కి రమించువాక, గుణ
 సుందర మేక సితాత పత్ర మీ
 ఓక్క మహాంధ్ర రాష్ట్రమది యున్నతి
 గాంచి జనాళిఁ బ్రోచుతన్ ✓

ఉ ద య రే ఖ లు

మ హాం ధ్యావ త రణ ము

సేలుగుల బడి నలిగిన మా
తెలుగుల హృదయములు గట్టుతెగి యానందం
బలుగులు వారె, మహాంధ్రం
బిలకు నవతరించినట్టి ఈ శుభవేళన్.

పల్లా

రంగత్తరంగాల కొంగు జెండాపై
 గోదావరమ్మ ఆమోదమొసగ
 కలకడ లోకము కలకంఠ రవమెత్తి
 కృష్ణమ్మ మంగళ గీతిపాడ
 కెరటాల కేలెత్తి చిరు ముత్యములు చిమ్మి
 పెన్నమ్మ సేసలు పెట్టుచుండ
 శృంగార రస సమజ్జింబమాని కటాక్ష
 తుంగమ్మ తలయెత్తి తొంగిమాడ

అంధ్రరాష్ట్రము రాజు చిహ్నముతోడ
 తరలి వచ్చెను కర్నూలు పురము గదలి
 భాగ్యనగరికి, ఈ స్థాన బలమదేమొ
 తేజరిల్లె మహాంధ్ర ప్రదేశమగుచు.

నాలుగు కోట్ల తెల్లు వద
 నమ్ములు నల్వది యేండ్ల నుండియే
 కాలము కోసమై తెజపు
 గన్నులు కాయలు గాయ సంశయా
 లోల విలోకనమ్ముల వె
 లుంగుల దిక్కులు చూచునాశిషః
 కాల శుభోదయమ్ముగుడు
 కన్నుల పున్నమయై రహించెనుకా.

మ హా ం ద్రా వ త ర ణ ము

విజయ దశమికి ముత్యము నాశ్విజమాస
 బహుళ దీపావళి మహా వర్షములకు
 నడుమ కొనరుచువచ్చు అంధ్రప్రదేశ్
 వర్షమెవరికి శ్రేత పర్వముగాదె !

తాతల నాటి పంపకపు
 తవ్వన ముప్ప షటిల్లి తల్లికి
 కోతలుగాగ సంతు కుసి
 గుంపుల పాలయి చీలిపోవుటన్
 లాతిజనుల్ వలెన్ పెనగు
 కాదు దినాలు గతించి చేతులున్
 వేతులు జేర్చి యొక్కెడకు
 జేరు శుభాహము వచ్చెనేటికిన్ !

ఈరక మింటినుండి తెగి
 యూడిపడెక భువి నీ మహాంధ్ర మం
 చారయరాదు తమ్ములును
 నన్నట పిన్నలు పెద్దలేకమై
 చేరి యొనర్చు త్యాగకృషి
 జేతల సత్పుల మిద్ది; దీనిపెం
 పారెడు బుద్ధిదిద్ది విపు
 చార్థయత మ్మొనరింప గా దగుక.

పల్నా

దుక్కి యొక్కడుదున్నె చక్కజేసె నొకండు
 విత్తనమ్ములు వెద వెట్టెనొకడు
 నీరుపోసె నొకండు నారు పెంచె నొకండు
 నారుదీసి పాలాన నాటెనొకడు
 కల్పదీసె నొకండు కాల్య నొక్కడుదీసె
 నొడిసెల బెడిసెల నొకడు దోలె
 కంటవత్తిడుకొని కాపుగాసె నొకండు
 పంటగోయించె వుప్పలుగ నొకడు

పంజ గొట్టించె నొక్కడు బంతిగట్టె
 వట్టె నొక్కడు తూర్పార పండితుండు
 సాగె పొలిబోయ స్వాతంత్ర్య సస్యరమకు
 కొలువ రండన్న లెదల తూములను దీసి.

నీలంబరము నవంబరు
 కాలాగత శారదాభ కర్పూరపు ని
 వ్యాళుల పల్లెర మెత్తెను
 వేలాది తెలుంగు లొకట వేడ్కపడుతరికా.

తెలుగు ప్రజలెల్ల రొక్క వేదికకునెక్కి
 శిథిల దాస్య దుకూలములో చించివైచి
 నవ్య జీవన పథములో నడుము గట్టి
 గా మహాంధ్రము సంజీవ కరణి యయ్యె.

మ హా ం ద్రా వ త ర ణ ము

అలనాటి సాతవాహన చక్రవర్తుల
 పరిపాలనా ధురందర సిరూధి
 చుళికిత భారతనూ క్తి సుధానిధి
 చాళుక్య రాజభాషా రిరంస
 వికశిలా ప్రభుత్వైక కాకతిరాజ
 శిల్పకళాసక్త చిత్రపత్తి
 విద్యానగరరాజ్య పృథ్విశుడగు రృష్ట
 రాయల కవితా పరాయణతయు

రెడ్డివెలమల పౌరు పోద్యోగములును
 కార్యదీక్షయు సత్య సంకల్పశక్తి
 యావహించుత యీ మహాంధ్రావతరణ
 శుభముహూర్తమ్ము నందాంధ్ర పోదయలను.

విశాలాంధ్ర

దురితాఘమ్ము ఫలమ్ముగాఁ జెలుగు పు
త్రులో భిన్నసంస్కారులై
వరులట్టులో వసియించి రిండనుక నా
పాపాంధ కాదచ్చటలో
గురుయత్నార్క మరీచి మాలికలచేఁ
గూలంగ నానందభా
స్వరమై పూర్ణ మహాంధ్రరాష్ట్ర మటన
వస్సిద్ధి సందిలైడికా.

ది నా క ర్న

చరతంత్రత్వము ప్రాలుమాలికయుఁ జె
 వున్రాని న్యూనత్వ మే
 ర్పరుపకా ఖూర్వుల వైభవోన్నతుల నే
 వల్మారు కీర్తించుచు
 బరితృప్తింగను తెల్లువారల కన
 ల్పందైన పుణ్యంబునన్
 జిరనిద్రా ప్రతిబోధమబ్బెను యశ
 శ్రీ పాపిత్రిన్ హేతువై.

శాతవాహన. ఛరాచత్రేశ్వరులు శేజ
 మడరంగ నేలినయట్టి నాళ్ల
 చాళుక్యవంశ రాజన్య చూడామణుల్
 వేదధర్మమ్ము నిల్పిన దినాల
 కాకతీయ వసుంధరాకళత్పులు కీర్తి
 వెన్నెలల్ దెసలఁ బర్వించినపుడు
 విద్యాపురీ పరివృధులు తెల్లు కవిత్వ
 కన్యకు నాట్యముల్ గణపువేళ

తెల్లుజోదులు స్వేచ్ఛమై తెగి విరోధి
 కంతదళనమ్ముచేసిన కాలమందు
 బ్రదికియుండని మేటికొంత తీరె
 శుభ విశాలాంధ్రరాష్ట్రమ్ము చూచుకతన.

వి శా లాం ద్ర

తల్లి తెలుగునెల నుండి చల
 తూగంగ నేలినట్టి భూ
 పల్లభులెల్ల రల్లదె డి
 వంబున బిరతులుతీర్చి పల్లభుల రా
 స్థైర్యుల సనంబు పుత్తుల మ
 హాస్నతి చూచుచు మోవడాస్పములే
 జల్లులుగా శుభాశిష్యము
 లం బరగింతు రమోళు చాచ్చులనె.

గ్రామ గ్రామమునందు నింక గపతి
 క్కన్నలో మతిదీర్చి గురు
 స్వాములో తిమ్మరుసులో శ్రుతిప్రవయ త
 త్త్విజ్ఞానులౌ మాధవులో
 వేమన్నలో మఱి త్యాగరాజులును డ
 స్వి రత్నములో చుద్రమలో
 శ్రీమించన్ జనియించి రాష్ట్రమునకున్
 శ్రేయస్సు చేకూర్చుతక.

ది వా క ర్ణ

అ ద్వై త గీ తి

ఓ పృథ్వా! నేడ్రు మష్టైక్కవరి పిలువు
మా బహ్మత్తర మనుష్యత్వమునకు
ఉద్ధరింపుము దేవ! యుభయాత్మికాభావ
విచ్ఛిన్న విషమ జీవితమునుండి
హృదయ తంక్తుల విస్తరింపఁగఁ జేసికొం
పొమ్ము మమ్మెడుదీవులకుఁ బయిగ
ఆమృత పుక్తులఁ జేసి యందింపుమా నీదు
శాంతి వందేశ మా శాంతములకు

ఉ త్ప ల

చాళి సుత రహితముగ సద్వైతగతి
 విశ్వ సంగీతమున మేళవింపఁ జేసి
 స్నేహ దీపావలోకన శ్రీలతోడ
 ఏక మొనరింపు మిమ్ముహా లోక మెల్ల.

ఏ యింట వెలిగిన నేమి యీ దీపమ్ము
 లింటింట నొక కాంతియే రహించు
 ఏ చోటఁ బుట్టిన నేమి యీ వసిపాప
 సర్వ మానవ సమాజమ్మువారడె
 ఏ పాటఁ బాడిన నేమి యీ దినమున
 ధ్వనియించు రాగ వృత్తంబొకండె
 ఈ రోజు నా యింట ద్వారాలు దెఱుతు నా
 హూతులకును ననా హూతులకును

రండు మీకందఱకు సోదరుండ నేను
 వ్యక్తిగతమెల్ల నేఁడు ప్రావంచికమ్ము
 నర్చి సేవింతు నా జగన్నాథు సవరి
 పూర్ణ మంగళాలంకృత స్ఫూర్తి మూర్తి !

అ ద్వై త గీ తి

గాపిగో దీపములెల్ల కెల్లె నిఘ
 డింటింటుగా దనూ జాల మా
 వివృతంబైనది సర్వ మానవ మనో
 పీఠి సుహృద్భావ గా
 రవ మవ్యాహత దివ్య దీపకళిరా
 లంకార నీరాజనో
 త్సవమై పర్యెసు దిగ్విగంతర
 పరీక్షాత్రి విరాజ్మార్చితే.

ఉ త్ప ల

తెలుగు తల్లికి కలువదండ

భారత దేశ భాషల ప్ర
భావము పారమెఱింగి నట్టి మే
భారమణియ కోవిదులు
భారత భాషల నెల్ల తెన్నయై,
పాఠము గల్గి సొంపయిన
శబ్దములకా విలసిల్లి, భావనం
చారము, గాన మాధురి, ర
సధ్వని పోకడ లెల్ల తావులం

క ప్ప గం థు ల

గూరినదై చెలంగు తెలు
 గుం గడుస్తోత్రము చేసినార; లో
 ధీరవ రేణ్ణులార! భవ
 దీయసుపుణ్ణ మగణ్ణ మయ్య! యీ
 తీరుల పావనంబయిన
 తెల్లు పొలంబున జన్మమంది యిం
 పారగ మాతృ శారదకు
 అర్చన సల్పెడు భాగ్యమబ్బె; మీ
 కోరిక లింక దీటు కవి
 కోకిల వాక్కు సుమాంజలుల్ ముదం
 బారగ దేశ మెల్లెడల
 హర్మ్యతలంబుల పూల పందిరుల్
 చేరగజేయు; భాషకును,
 సీమకు, వ్యక్తికి, జాతికిన్ సదా
 కోరిక లీరి కల్గిన న
 కుంతితమైన తెలుంగు వాయు సం
 చారము గల్గెడిన్; తెలుగు
 శారద కుయ్యెల గట్టి ముత్తైముల్
 చేరులు గూర్చి పాడుతతి
 చేరువ యయ్యెను; లెండు; విశ్వమిం

తెలుగు తల్లికి కలువదండ

పారగ జూడు డయ్య! మన
 యాంధ్రుల సంస్కృతి నుద్ధరింపగా
 జేరుదు; తెల్గుదేశమువి
 శిష్టత నిల్పుడు తెల్గు సోదరులో!

సంతత వైభవంబు, కడు
 శాంతి, అహింస, శుభంబు, సౌఖ్య, మ
 శాంతదిగంతకీర్తి, పర
 రాజ్యహితంబు, పరాక్రమంబు, జా
 త్యంతర సానుభూతి, నిఖి
 లాంధ్రుల మానస సీమలందు అ
 త్యంతము ఎల్లవేళల వి
 హారము సల్పుత తెల్గు సీమలో.

క ప్ప గ ం తు ల

స ర్వా యి పా ప న్న

(తెలంగాణ ప్రాంతములో ఒకనాటి కాళరాత్రిలో
అవుడవుడు మెరసిన మెరపి సర్వాయి పాపన్న).

ఈ నడుమన్ - మహాంధ్ర విజ
యేందర పీఠిక వంటి బుద్ధుల
న్నాను - మనస్సులో శత పి
నాకులు, పాపపురి భిలా శిలా
లీనులు, శక్తి సంయుక్తు, ల
లింగిత భిక్షులు, ధర్మరక్షణ
ధీనులు - దివ్య తైజస వి
భిక్ష కను పించిరి పెంచిరాత్మకణ.

సు ప్ర స న్న

ఈ ఎత్తైనవి రోట గోడలు - మహా
 హేలా విలాసిన్, స్వతీ
 యా యత్తికృత సైన్య రక్షణ చణ
 వ్యాపార నిష్ఠాతు, హిం
 సా యోగానత వైరునిక, హను మదం
 శా భూతు, హిందూమత
 స్పాయత్ శిర్ష మజిప్రభాతనువు, స
 ర్వాయిత స్మృతిం దెచ్చెడుక.

వధియింప బడ్డ సర్వాయి పాపన్న శి
 రమ్ము గా బురుజు ఖైరవత పొల్చు,
 పై నొక్క శుష్కితవత్ర వృక్షము వాని
 తల బెట్టిన తురాయి తలపు దెచ్చు,
 ఆ చెట్టు నీడ లందందు భిలాకెగ
 బ్రాకెడు సైనిక ప్రతతి బోలు,
 ఈ బురుజికోట ఎంతయు నొప్పు నం
 ద్రమ్ములో నున్న మందరము మాడ్కి,

విమి బురుజేమి దుర్గమ్ము నేమి కతలు !
 ఇవట నెల్లి మృత్యుముల ప్రచురమగును,
 వి మహా దేవుడో తాండ వించినట్లు,
 వి మహా నందకమొ చలి యించినట్లు.

సు ప్ర స న్న

రోమాంచమ్ములు కల్లు పాపని, తదు
 ల్లోక వ్రథా రీతి, గ
 న్నామా? తత్కథలన్ శ్రవోయుగళి పం
 థన్ జేర్చినామా? కృథా
 థామో ధ్వామ నిటాల సంఘసముల్
 భర్తించినట్టె ఎదన్
 ఏ మేమో భయముల్ ముదమ్ములును క
 ల్పించున్ ద్విధావాదముల్.

ఏ తెల్గు పీరుని ఎన్ని ఉచ్చాస్సాలు
 ఈ వాయు పీఠి సంభావితములు,
 ఏ విజితారి ఎల్లెత్తిన సింహ నా
 దాలెన్ని యభ్ర పథావృతములు,
 ఏ మహోహళాలి యిచ్చా పథాలెన్ని
 బ్రహ్మర్షి రహిత సంపద్ధరములు,
 ఏ లోతు ఎద గల యెకిమీని కనులలో
 దుఃఖములెన్ని అంధు పతితములు,

ఎవడో? ఎత్తైన తాడి చెట్టెక్కికల్లు
 గీయు వాడు వనీ వట చ్చాయ భుజగ
 ఫణ సమాకల్పితచ్చత్ర భవ్యవైభ
 వుండు సర్వాయి పాప రాయండు వాడు.

స ర్వా యి పా ప న్న

ఒక నా కాంప్ర పరావిహిత, ఒక ప
 ర్మోచ్చేది హస్తాల ని
 స్వకమై పోవగ చూచిచూచి హృదయ
 జ్యామోషతో లేచి ఆ
 వికనల్లడ్మిని గొంచుతే నసుపులన్
 వెచ్చించె, అంధోజ్జ్వల
 ప్రరటత్ శార్యుడు పాపరాయడు సుహం
 భః పూర గంభీరుడున్.

కీలల్ నొక్కుచు ప్రేల్చుచుండిన ఫిరం
 గీ గుండ్రకున్ ముక్కలై
 కూలెన్ వైరి శిరస్సమూహములు, నా
 కుప్పల్ మహారత్త థా
 రాలొలమ్ముల వాహనీతతుల వె
 య్యార్లన్ సృజించెన్ ఖిలా
 పాలీలాపద పీఠులన్, హృదయముల్
 స్పందించెడున్ నేటికిన్.

ఒక 'సీతాపతి' 'పాపరాయడా'కదాం
 ధోర్వీ మహావీర థా
 వకవిత్త్వమునకర్థ శబ్దములు, పూ
 ర్వ ప్రాభవముల్ వికా

సు ప్ర స న్న

వికలై పోవగ నేటి కాండ్ర జన హృ
ద్విధిన్ పురాశిర్లరే
ఖికలైమాత్రమె నిల్చియుండినవి, సా
గిన్సాగుచున్ వెల్లులై.

స ర్వా యి పా ప న్న .

మో దో ధృ తి

ఉల్లోలన్నన ఉత్తితోజ్వల గత
వ్యోమంకషత్ తెల్లుశా
ర్యోల్లాసమ్ములు నేత్ర వీధికల వి
ద్యుత్ చిత్రముల్ గూర్చు సం
పల్లిలాతిగ నిత్యనూత్న జనతా
పారంపరీ ప్రాప్తగా
భోర్లిథత్వము గుండెలోతుల మహా
త్వోహల్ విసాళించెడున్.

సంపత్కుమార

పుట్రాణీ ద్వితయాపతారముగ తె
 ల్లు శ్రీ ప్రతాపచ్యూటా
 భద్రావేశము రుద్రమా కరతల
 ప్రాంచత్ కృపాజాభ్య మం
 దుద్రేకించినివాడు నే నయిన వా
 డొక్కండు తెల్లండు సౌ
 రద్రుః పుష్పములన్ దిగంతముల ర
 ల్లన్ జేయుచున్నాడహో !

మధ్యామోహక తెల్లుదైశికవచో
 మాంగల్య రూపమ్ము ది
 వ్యాధ్యవ్యాప్త చిరంతనోజ్వల మహో
 హళి ప్రసారమ్ము దౌ
 ష్ట్యధ్వాంత ప్రఖర్మాత నిశ్చయ దిన
 స్వామి ప్రకాశమ్మునై
 సాధ్వెన్నత్యపుమూర్తి పోతన ప్రపం
 చ శ్రీ స్వరూపమ్ముగా.

నవనీతాయిత కర్కశోపలతలీ
 న్యస్తాంగనా భంగిమా
 ది విలాసమ్ములతోడ నున్నత మహం
 ద్రీ శిల్ప సంపూర్ణతా

మో దో ధ తి

వ్యవసాయమ్మున శిష్టతల్ పరియు శి
 ల్పగ్రామణుల్ స్వీయ నా
 మ విశేషమ్ములు తెల్పునన్ విజిత స
 న్మాన ప్రథా దీర్ఘునన్.

దీపాలెత్తుడ ! పూలుచల్లుడ ! మహాం
 ధ్రదేవి సల్కొట్ల ఆ
 త్మోపాంతమ్ముల పచ్చి నిల్చినది వి
 ద్యున్నూర్తియై, సత్తపో
 వ్యాపారమ్ములు నేటి కీవిధి ఫలిం
 పక 'రామ' నామమ్ముతో
 దీపాల్ త్రిప్పడ ! పూజసేయుడ ! గతా
 త్మీయత్వముల్ పొంగగన్.

ఈ గుండెల్ జయభేరులై తెలుగు సా
 హిత్యమ్ము దిగ్విధులన్
 మ్రోగున్ నాడులు వీజితీవెలయి సం
 పూర్ణాంధ్ర రాష్ట్రాన్నత
 శ్రీ గీతమ్ముల పల్కు ఆంధ్రుల యశ
 శ్రీ ఎల్లకుక వెల్లగాన్
 బ్రాగాంధ్రోజ్వల ధివ్యదీధితులు స
 ర్వమ్మున్ ప్రకాశింపగన్.

సంపత్కుమార

మా తల్లి

యావద్భారత పీఠ ధర్మములకి
యాంధ్రమ్ము కేంద్రమ్ముగా
త్రోవన్ జూపి చరిత్రకెక్కిను: శుభో
ద్యోగుల్ గుణుల్ మాతృభూ
సేవాజీవులు తెన్లువారలన మిం
చెక కీర్తి మిన్నంది, ఆ
జీవన్మృత్యు వనాథ జన్ములకు,
ఇస్సీ నీకు లే దెవ్వుడు.

అ ను ము ల

నీ వొక జీవ జాతిని జ
 నించిన వాడవు - విస్మరించ కీ
 భావము! నీ చరిత్ర బహు
 పౌరుష గాఢ - స్మరించు కొమ్ము! ని
 ర్జీవము లైన జాతులు న
 శింపక తప్పదు - మేలుకొమ్ము! నీ
 వే విజయధ్వజమైగుర
 వేసెడి వాడవు - లేచిరమ్ము రా !!

✓ అదిగో దేశచరిత్ర యందొక సవా
 ధ్యాయమ్ము ప్రారంభమై
 నది! అందొక్క మహాజ్వలమ్మయిన స్థా
 నమ్మా క్రమింపంగను
 న్నది నీ జాతి! పురోగమించుటకు స
 న్నద్దుల్ మహాంధ్రోర్వి ఋ
 ఙ్గిన ముక్కోటి తెనుంగు లీదినము, తం
 డ్రీ! త్రవ్వరా! దున్నరా!

తెనుగుల వేష భాషలొక
 తీరువి, వారి పరస్పరాద్వైత
 ర్తనముల వొక్క తీరువి వే
 తల్ మురిపెమ్ముల వొక్కతీరు లౌ

మా తల్లి

ర! నరనరమ్ములన్ తర త
 రమ్ముల నుండి అనాది నైజమున్
 ఘనముగ దాచుకున్నది, అ
 ఖండముగా మహావాంఛి రెండునై.

పరిజతమైన సాంస్కృతిక
 భారత మందు కళా పురోగతుల్
 జరిగెడి వేళ మా తెనుగు
 చక్కదనాల ఓయారిజాణ ని
 బ్బరపు నడల్ గతమ్మునకు భావికి
 వన్నెలు దిద్దగా వలెన్
 గురుతర కార్యభారమున
 గ్రుంగెడి తల్లి కెదింగినట్టి కూ
 తురువలె, చేతనాపనుల
 తోడ్పడి మక్కువ నందగావలెన్.

అ ను ము ల

తెనుగు మినుకులు

కనుము కనుము రసాల పల్లవ
కలిత తోరణ మింటికొక్కటి
వినుము వినుమదె తెనుగు గొనముల
విజయనాదము పూర్వది క్రటి
తెనుగుజనములు తెనుగుమనములు
తెనుగుదనములు మధుపవనములు
తెనుగువనములు తెనుగువనములు
తెనుగువనములు గొనబు ధనములు.

గ ట్టె ప ల్లి

లలిత లలిత చళుక్య చంచ
 ల్లాంఘనములు స్ఫురించె నదుగో
 పిలుపు పిలుపున కాకతీయో
 జ్జ్వల చరిత్ర ధ్వనించె నదుగో
 పలుకు పలుకున రెడ్డినాయక
 కలరవమ్ముల కలరవమ్ములు
 మలపు మలపున విజయనగర స
 కల కలా కిలికించి తమ్ములు.

మేలుమే లమరావతి శి
 ల్పాలపాల సరస్సు లూరెను
 జాలు జాలుగ నోరుగల్పురి
 రాల మధుర వయస్సుగారెను
 మూల మూలల శ్రీనగపు వి
 ద్యాలయాల యశస్సు నిండెను
 లీల లీలల పాసుగంటి శి
 లాలయాల తపస్సు బిండెను.

తర తరాల తెనుంగు శిరముల
 సిరులు వేణి వరీమళించెను
 ఇరుగు పొరుగుల బొరలి స్నేహపు
 ఝరుల 'తుంగ' తరంగలించెను

తెనుగు మినుకులు

తరళ తరళ రసాల గోదా
 వరి వరాల్మోలిపించె సురభిగ
 పరుగు పరుగున 'పెన్ని'సింగులు
 బజిచి విరులను బంచె విరివిగ.

పూవు పూవునఁ గ్రొత్త దేనియ
 పొంగి పొంగి స్రవించె దేనికి ?
 తీవ తీవతు తెనుగు తీపిని
 దెచ్చి ముచ్చట బెంచుటానికి -
 తావి తావికి దివ్యమరుదు ప
 ధాన మాననమేల గలిగెను ?
 జీవి జీవికి యాంధ్ర జగదుప
 జీవ భావసుమాలు మొలిచెను.

ఆంధ్ర!

జాత్రశార్వస్పూర్తి జాపెదిగ్వీధుల
రాజనరేంద్రు సంగ్రామ భేరి,
రాట్నాల విక్రమరాజి పెంపొనరించె
కృష్ణ రాయని జయ శ్రీ విభూతి,
వీరాంగనా యశోవిభవంబు వెదజల్లె
రుద్రమాంబిక పట్ట భద్రగాథ,
ప్రభువుల సామ్రాజ్య పటిమ వెల్లడి జేసె
కాకతీయుల బాహు కౌశలంబు

తిరుమల

రెడ్డి రాజుల ఛాటికి నచ్చులెడు,
వెలమ కత్తికి నెడునైన బలమెలెడు
తెలుగునాయల దీర్ఘికి నీలుగులేడు
పారజూడుమో యాంధ్ర! నీ వారి గరిమ.

ప్రౌఢ ప్రబంధంబు భారతా కృతించెల్పు
శబ్దశాసనుని వాల్మీకీవంబు,
శాంతినస్తకము శశ్వత్ స్థాయిగా నిల్పు
తిక్కయజ్ఞ కవిత్వధీనుశర్తి
భక్తివైరాగ్య భావంబు చిగిర్చె పో
తనుకవి భాగవతంపు సొంపు
కావ్యకన్నియను చక్కని సొమ్ములందీర్చె
కవిసార్వ భౌము శృంగార ఫణితి,

తెలుగు చెలువకుఁ గులుకుల వలపుఁ దెలిపె
గూచిమంచి తిమ్మ కపింద్రు గొనబు పలుకు
కడచి చన్న చరిత్రార్థ గర్భములను
పారజూడుమో యాంధ్ర నీవారి గరిమ.

వి పితామహుని కావ్యేంద్రిరారమణి భూ
పాలు బంగరు వల్లకిల నెక్కె
నే కవి కుసుమ విజృంభిత వాసనలో
కృష్ణ రాజన్యు నత్కిర్తి నిలిపె

తిరుమల

నేవికటాశు ధారావిభాసు ప్రశస్తి
 కవి శిఖామణుల సంజ్ఞలనె తుడిచె
 నే కావ్యతీర్థు నస్తోక కావ్యముజాతె
 శ్లేషవచః పరిభాషణంబు

నట్టి దిద్దిగంతవ్యాప్త మైన యశము
 మూటగట్టిరి మును నిను బోలువారె
 కాదనంటివి దుష్కల గతికి జిక్కి
 పారజూడుమో యాంధ్ర ! నీవారి గరిమ.

శ్రీమదాంధ్రావసీ సేవజేయు శుభము,
 యావదాంధ్రాళి గొల్చు సంభావనంబు
 పూర్వ మహిమంబు స్మరియించు పుణ్యఫలము,
 దొరికె నాంధ్రప్రదేశావతరణగరిమ.

ఆంధ్రావతరణము

అదిరా! యెన్ని దినాలకబ్బె మనకీ
ఆంధ్రావతారోత్సవా
భృగదయ మ్మాంధ్ర తవస్సు పండెగదరా!
యుత్సాహమే పారంగా
నిదె! “సంజీవి” లభించె మూర్ఖ విడి పో
యెన్, మీరు, మేమన్న, వే
రది శాంతించిన దీయదృష్టమున కే
రా! యిన్ని యారాటముల్.

గుడి మెళ్ళ

✓ కదిలెన్ నేటికి “అంధ్రలక్ష్మి” యదిగో
 కర్నూల్ తెలంగాణముల్
 హృదయమొక్కటిగాగ సోదరులునా
 సిద్ధావమాన వ్యథల్
 వదులై పోవఁగ రాష్ట్ర రక్షణ కళా
 భావి ప్రధా కాంక్షతో
 నెదురై స్వాగత మీయనుండుటిది నే
 నెంతే బ్రశంసించెదన్. ✓

“తుమ్మల” రాష్ట్రగాన మది
 తొందరలే - దల “విశ్వనాథ” వా
 రుమ్మలికంబు చెందఁబని
 యుండదు - వీణకు దీగె జారుటన్
 “కిమ్మ”న లేడు “దాశరథి”
 కేలఁగలంబును గంట నశ్రువుల్
 చిమ్ముచు వ్రాయు కావ్యములు
 చిక్కవు మీకిక రాష్ట్ర సిద్ధికై.

✓ కవి ఋషి గాన వాఙ్మయము
 గాఢపమానుటఁ దత్ఫలంబుగా
 నవతర జోత్స వాఙ్మయ
 ముల్బెను నేటికి రాష్ట్ర లక్ష్మికిన్ ✓

గు ది మె శ్మ

రాములు వారలు దీనికోసమై
 కవులె సుమా ప్రపంచ శుభ
 చివికి, కృశించి, క్రుంగి, వ్యథ
 జెంది, యొసంగిరి నేడు రాష్ట్రమున్.

‘వచ్చిన దాండ్ర రాష్ట్రమిదె
 పచ్చెను పచ్చని తోరణాలతో
 ముచ్చట దీర భాగ్య పుర
 మొప్పుచునున్నది వారు వీరునా
 పొచ్చములేక మచ్చికలు
 పొంపిరి వోవగ రాష్ట్ర సేవకై
 కచ్చ బిగించి రందజి దె
 గా మన కోరిక - తీరెనేటికిన్

ఆంధ్రా వ త రణము

మ హా ద య ము

అరిసంతతులకు సింహస్వప్నమై యున్న
తెలుగుమగంటిమి యొలికె నెచట
రాజులు బెంచ విభ్రాజి తాంగములతో
తెలుగు పల్కుల వెలది కులికె నెచట
పసుపు కుంకుమతోడ పారాజితో తెన్న
ఇల్లాలు కాపుర మెచట సేసె
రాళ్ళలో ప్రాణాలు చల్లి శిల్పుల తెల్లు
ఉలులు సౌందర్యంబుఁ జిలికె నెచట

ఉ రు పు టూ రి

ఆ పవిత్ర ధరిత్రి యీ ఆంధ్రభూమి
తలపునకు వచ్చి యొడలెల్లఁ బులకరించు
మరల పూర్వ మహాదయమందు వేళ
వచ్చె వెనువెంట తాను శుభమ్ముదెచ్చె.

ఓరుగల్లున సామ్రాజ్య ముద్భవిల్లి
పెరిగి పెంపొందిన చరిత్ర యెరిగి యుండి
తిరిగి జనరాజ్య మచట సాధించినాము
నూ భుజా లారుకోట్ల కంబాలుగాగ.

ఒకచేత జవమాల యుండఁ దెల్లుల పల్కు

చెలువ వైరాగ్యంబు జీలుకరించె

ఒక చేతిలో చిలుక యుండ కామము గూడ

పురుషార్థమే యని బోధ సేసె

ఒకచేత వారిజం బుండ సౌందర్యంబు

సత్యము శివముతో నిత్యమనియె

ఒకచేత పుస్తకంబుండ విద్వలనెల్ల

నేర్చి విజ్ఞానంబు బేర్చు డనియె

నట్టి విత్తులు పొలముల నలికి తెన్లు

ఎరు గోదావరీ నీరు పారఁబెట్టి

పంట బండించి భాగ్యాలు బండ్లకెత్తి

గరిసెలను నింపితిమి యిక కరవురాదు.

మ హా ద య ము

కేలుమోడ్పు

రమ్య గౌతమీ కృష్ణాతరంగిణుల వి
నూత్నసలిల సుస్నాత మనోజ్ఞమూర్తి
పచ్చపైరుల క్రొంబిట్టు వలువగట్టి
కీర్తి తిలకంబు దిద్దిన గేస్తురాలు
మందహాస రుచుల్మొగమందుదోప
జయపతాకము జీవురుహస్తములబట్టి
విజయగర్వ మాననసీమ వింతగొలుప
నిలిచియున్నది యొక మహనీయురాలు

జయలక్ష్మి

విశ్వవిఖ్యాత చాళుక్య పీఠస్థపతు
 లాణిము తైపుటారతు లందజేయ
 కాకతీయ రాజన్యశేఖరులు వచ్చు
 కప్పరపునివాళులు ప్రియమొప్పనీయ
 విజయనగరాధిపులు మహావిభవ మొప్ప
 నతి మహోజ్జ్వల రత్నహారతుల నీయ
 రెడ్డిరాజులు కనులు మిర్చిట్లుగొలుప
 స్వర్ణ నీరాజనముల హస్తములబట్టి
 కనుల నానందబాష్పముల్ గ్రమ్ముకొనగ
 కరుణ వెదజల్లుచున్నదా కాంతమిన్న.

భారతము శిరోమణియౌచు ప్రజ్ఞాశింప
 భాగవతము నాసామణిత్యము వహింప
 వసుచరిత మనుచరితము లసమమైన
 కర్ణకుండలయుగ్మమై కళలుడేర
 మహిత యా ముక్తమాల్యద మంగళకర
 కంఠహారమై విలసిల్లి కాంతులీన
 కాశికాభీమఖండాది కావ్యతతులు
 రత్నఖచిత కంకణములై రాజమీర
 పాండురంగ మహాత్మ్యంబు భాసురమగు
 నడుము నొడ్డాణమగుచు నందములజిమ్మ
 భాస్కరునికృతి వచ్చులవతక మవగ

కే లు మో డు

సుద్దుటుంగరమై యొచ్చ ముక్కుతిమ్మ
 నార్యు కావ్యరత్నద్యుతి; నవనవీన
 కృతులు భూషలై యొప్పార నతి మనోజ్ఞు
 సుందరాకృతి వెలసిన సుదతిమిన్న
 అమ్మ, మా యవసీమాత, యాంధ్రమాత
 తల్లి, భాషామతల్లి మా తల్లి, యామె
 రాజ్యలక్ష్మి స్వరూపిణి, రత్నగర్భ
 కీర్తి బాడెద సతము కెంగేలుమోడ్చి.

జ య ల క్ష్మి
